

1884

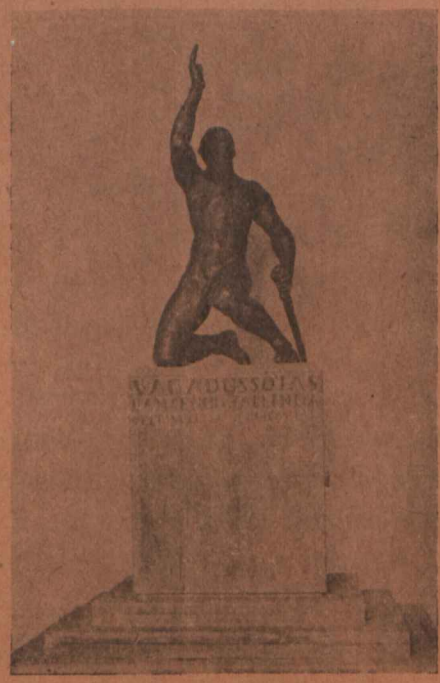
NURMETULED

NOORSOO PEREKONDLIK AJAKIRI

Nr. 1

JÕULUKUUL

1927. a.

ÜENÜ LAEKANNU OSAKONNA VÄLJAANNE

Meie rikkalik
muusikariistade ladu

on juba aastate jooksul
koolidele
paremaks ostukohaks olnud.

Soovitame ainult kodu- ja väljamaa üldiselt tunnustatud ja asjatundjate poolt heakskiidetud riistu ning müüme neid vastutusega.

Tiibklaverid, harmooniumid, puhkpillid, grammofonid, grammofoniplaadid, keelpillid, raadio — aparaadid ja osad isehitajaile.

Nõudke meie hinnakirjad ja Teie veendute, et meil Eestis võistlejat pole.

O/Ü ESTO-MUUSIKA

Tallinnas, Viru tän. 2

NURMETULED

NOORSOO PEREKONDLIK AJAKIRI

Nr. 1 (2)

JÕULUKUUL

1927. a.

Jlmuub ÜENÜ Laekannu osakonna väljaandel, tarviduse järgi 2—3 korda aastas.
Aadr.: Avinurme p. ag.

Jõulu ööl.

Tasa, tasa täna puhub tuul;
paitab palgeid ümmargusel priskel
kuul,

kes nüüd härmatise pilve looris
laulab tähelaste segakooris
viisirikaid laule õitseööl.

Taevas säravas kõik omal kohal fööll...

Maale sajab paksu pehmet lund.
Laps uinus, — kingitustest näeb
vaid und.

Tasa, tasa täna puhub tuul...

Täna liigub vaese, liigub rikka huul:

— Lunastaja sünni mulle sa!

— Rõõmu, rahu hingel valmista!

R. A.

Jõulukuul 1927 a.

* * *

On jõulud... Kõisatakse. Lauldakse hiiudulaule äsjasündinule.

Tuhanded soovid tõusevad üle kõbekrooniliste latvade, ilusad, õilsad.

Väike naeratab tinahällil taevaskummil, paitab jäälikki aknail ja imestab —

On jõulud. Tuul vilistab akna taga kummalisi lugusid jõulest, elust
õnnest: kutsub lumistele legendikele jooksmata — võidu temaga. Fule! On hää
sõõsta üle kookmakate hangede, heljuda kohal lumipalustusiga ehit metsade, laskuda
ügavaisse kuristikesse, tõusta pülvipillutavaile mäeharjuile, On tõbus vilistada,
suluda tornina, hiiüda üle lagedate nõmmede kauneid jõulutervitusi...

Pühade põhiolemus.

„Nurmetuledele“ kirjutanud ÜENÜ Keskjuh. esimees A. Meikop.

Ajavaim on ebaaateline, ebaeetiline, ebaausuline. Üldises mehhaniseerumishoos ja tehnilises ründepalavikus näivad ametlikud usutunnistused minetand hülgeaja: „Aastasädade“ eest ülesseat Kreeka-hebrea tarkusil juurduva usu dogmad ja eluvõõrad nõrmiid ei näi enam praegusaja vaateile vastavat. Ristiusu kõrvale on tekkinud muidki usuõpetusi. Ometi need sektid, usundid, usutunnistused, usuõpetused, usulised tõekspidamised — hoolimata arvust ja kohänemisõskusist — ei näi võluvad praegusaja teaduslikult mõtlema harjunud inimest. Eriti aga noort, kelle südant veel ei koorma varem põlvele omiane süütune, mis enesest on suurimaks tõukejõuks usulisele andumusele. Kogudes end siiski mõne usutunnistuse ümber, teevad noored seda enam omaealiste leidmise, kui sisemise tõekspidamise tõukel. Ja millisele usu sundnormile alludagi? Tahavad nad ju kõik olla absoluutsed, ainuõiged, ainumaksivad, ainuõndsakstegevad. Nii on noorusliikumine ametlikule usule, usu välisraamile jäänd ükskõikseks, mis muidugi ei tähenda veel usu eitamist iga üksiku noore poolt. See sisemine, isiklik ja sageli nägematu usk on jäänd iga noore eriasjaks, isiklikuks endasse süvenemiseks, isiklikuks dogmata ilmasuhtumiseks, elu mõttes-tamiseks...

On siiski alu, kus ametlik usk saand kultuseks, traditsiooniks, eluks eneseks oma ette ning kus ta kultusena, kombena elab edasi sageli välise inertsia mõjul kaotades isegi oma endise mõiste ja sisu. Üks niisugune ala on meie seltskondlikud pühad. Nii on Kadri, Mardi, Maarja ja Madise, Tõnise, Tooma ja muud katoliku pühade päevad kaotand rahva hulgas oma esialgse tähenduse. Enam pole lapsele — kaitsevahendina pahade vaimude eest — vaja Jüri, Jaani, Matteuse või Matsi püha nime. Kuid kultusena elavad needki pühad veel edasi ning seda tugevamalt, mida kõvem nende endine vana alus.

Ühel niisugusel tugeval alusel baseeruvad meie kaks suurimat püha — jaanipäev ja jõulud. Langevad nad ajasse, mil kõik põhjamaa rahvad — ka eestlased — pühitsesid aastapööre (pöörpäeva) suuri pidusid (Lõunamaalastel, kus päev ja öö ikka ühepikkused, puudus selleks looduseseadusline alus). Kui aasta rätas (rootsikeeli Hjul-jüül, millest arvatavasti ka meie jõulu) jõudis valguse pöörepunkti, süüdati valgusandja (päikese), auks tuled (meie jaanituli), mille ümber algasid siis tantsude ja lauludega suurimad rahvapidustused.

Tuisk.

Mürades, kärades, hangede ägades

kihutab tuiskude viir;

Mürades, kärades, metsikult pagedes

kaugele sööstab, kus palistub taevaste pur.

Valusalt huludes, hävitust paludes

märatseb loodusejõud. Hingedes pöud

Südame tuksudes, mässule kutsudes,

vaimugi vallutand tuisk.

Silmade süttides, sädemeid pilludes

paisuvaist põuedest müriseb nooruse huisk.

Edasi tuisuna, kaugus ei kohuta!

Hangedest üle viib tee eesmärgile.

ORUSTO.

Paljud inglise rahvatantsud on veel pärit sellest ajast. Siit peale hoiti valgust, hoiti tuld. Kas pole mitte siit pärit mõned meie vanad jõulu kombed jõulutule põletamisest läbi öö, mida aga väljaviia ei tohtind? Kaotand esialgse tähenduse püsivad needki pühad ristiusu (usu toojad seadsid nad nähtavasti meelegra rahva endiste pühade kohale) kaudse kultusena edasi ning täidavad seda kultust mõnedki usuvastased ja isegi nõukogude vene pole saand üle munade ja jõulu pühist.

Tarvilikuks massile teeb need pühad, mitte ainult see usuline kultus ja komme, mis muutub ja elab ajaga, vaid selt skondliku pidutsemise vajadus. Katsugu keegi nüüd, kus meil ammu kadund nende pühade esialgne tähendus, kas muna- või jõulupühil olla üksi, kellegagi kokkupuutumata. Ja mida enam see pidu avaram, laiem, rahvalikum, kultus-küllasem, mida enam traditsiooni, rahvapäraseid roogasid, kõigile ühiseid kombeid (jaanituli, vastlasõit, jõulupuu), mida enam massilisi kokkupuutumisi — seda suurem, sissejuurdunum, üldisem, mugavam, pidulikum pidutsemine. Nooril ei võikski

olla erilist kahju neist mitmesugusist luuvalu- kevade- karjalaskmise- kalapiüügi alguse- rukkiloomise- künni- kauna- kolletamise- lõikuse ja muist pühist ja päevist, kui just nende päevadega ühenduses olnud, nüüd enam ja enam kaduvast seltskondlikust mugavusest. Paljudel meie endistel niisugustel pühadel (Jüripäev, Mihklip.) pole enam ruumi ametlikus pühade nimekirjas ja olemas olevail on kadumas sisemine sümbolika. Nii on jõulude pea täielikult perekonda pagend, ja a n i t u l i karjapoiste mänguks saand, n ä ä r i s o k u d käivad ringi veel vast Saremaal ning m a r d i d ja k a d r i d kaotavad igaaastaga oma kirevuse. Rahvariideid ja rahvatantse häbenetakse, rahvapäraste roogade (vastlajalg, mihklipäts, mardiani, jõuluvorst) komme väheneb ning pühade pruuke tunnevad veel vast ainult vastavad rahvaluule professorid ülikooli juures. Kadumas on endine laiem ja massilisem mugavus, millist enam kui enne vajaks praegune mehhaniseerit ajavaim ja demokraatlik mõte. Vaevalt täidavad ka niisuguste rahvapühade aset riigipühad.

Kuna ka perekonnapeod (varrude, sünnipäevad, pulmad, matused) igapäevaga verevaesemaks ja kahvatumaks jäävad nii kui kogu perekonna elugi, on pidutsemisest nälgiv seltskond hakand otsima aseainet. Esiotsa väiksemas ringis, eesotsas jällegi noored. Nii on Ü. E. N. Ü. noored hakand üldiselt pühitsema osakondade aastapäevi, jõulu- ja vanaaastaõhtuid, jaanituld, mälestuspäevi. Nii on töölistel 1. mai, nii pühitsevad saksa rändlinnud kevade-püha maipuudega ja põhja-noored maipüha maikuningannadega; nii pühitsevad saksa noored pööripäivi (Sonnenwende) ja lõunamaa noored uputavad end vahest lilledesse ja karnevaalidesse või korraldavad marulikke kirmespidusid. . . . On tekkimas vana varemeile uut kultust ja uut seltskondlikku mugavust. Ning elule tulevadki jätta vabad teed. On tekkimas uus, tuleb selle üle rõõmustada ning jätta kõrvale mõistuslik kriitika. Elutseb aga veel endine kultus, tuleb teda viia tema põhiolemusele — suuremale seltskondliku pidulikkuse ja üleelamisele.

Ning kuigi meil praegu puudub vast võimalus heinu ja õlgi tuppä tuua, õlekõrsi lakke lüüa, kogu küla loomadele leibu sööta (milline ilus ja kena komme), siis ometi mitte võimalus ühiseks kokkutulemiseks, ühiste kollektiivsete kingikommete elustamiseks ja muuks kollektiivseks pidutsemiseks. Viigem jõulurõõmu laiemale! Täitkem temaga Laekannu elamud, viigem teda Veneveresse ja mujale! Jõulu on valguse võidu püha on algus kevadele ja tööle, on algus sellegi ajakirjale. Jõulu on mitte minu, mitte sinu, vaid meie püha !

Jõudu niisuguseiks Jõuluiks!

A. Meikop.

August Kitzberg.

August Kitzberg.
9. I. 1856 — 10. X. 1927.

Päevad lenda-
vad, aastad möö-
duvad kui une-
näos... Aegade
keeris viib enda-
ga igavikku inim-
hingi. Üksteise
järel nopib ta
nad elu tööväl-
juilt. Kõiki neid
leinavad sõbrad,
olgu neid enam
või vähem. Au-
gust Kitzbergi
leinab aga terve
Eesti. Sest Au-
gust Kitzberg ar-
mastas oma rah-
vast. Omas kir-
jas „Noor-Ees-
tile ja noortele“
(29. dets. 1915.
aastal) kinnitab
ta: „Oma rahva-
le tahtsin ma mi-
dagi anda, oma
südant.“ Selle
kingi eest oleme
talle suure tänu
võlgu. Ta memu-

aare lugedes tundub, kui kõneleks isa lastele oma nooruspäivist, kui vestleks sõber sõbraga. Nii avameelsed, lihtsad ja arusaadavad on ta jutustused omast noorusest. Aastatelt vana, haiglase tervisega, on Kitzberg siiski surmani säilinud oma noore hinge. Ta tunneb noortele südamest kaasa. Vaimustab, toetab, juhib — ta on nooruse tuli hingeline juht.

Täis vaikset resignatsiooni on Kitzbergi sõnad: „Mina kaeban ja hädaldan, et ei saa näha, mis saab lõpulikult Eestist.“

„Me oleme liig paljudeks parteideks lõhki kärjstatud, meil on praeguse põlve hulgas liig palju kosmopoliite, meie luuletajad ja kirjanikud ei ole nii vaimustatud isamaalased, kui mina tahaksin näha. Meie noorus küll on teistsugune, sellel on jälle tuld ja vaimustust. Noorusele mu tervitus...“ ja edasi: ...

„teie aeg tuleb, koputab ukse taga.“ Kas ei kõla viimased sõnad kui isa manitsus, et lapsed ei unustaks teha tööd, et ei läheks tühja nendele pandud tulevikulootused! Ja veel: „Noorus ei tohi alla vanduda, see oleks nooruse mahasalgamine“ — vaimline hääbumine ja surm. Ometi ütleb ta omas „Tuuletallajas“: „Parema tuleviku pärast. Sõdige siis teie noored, tulevik on teie“. Sest ühtki vara ei saavutata võitluseta. Vabadus lunastati meie rahva poegade südameverega. Tee vaimliste kõrguste poole on raske ja nõuab, et oleksime: üks kõigi eest, kõik ühe eest.“ Võitlusest aadete ja vaimlise vabaduse eest kõneleb ka August Kitzberg oma „Tuuletallaja“ lõpusõnas: „Noorusele mu tervitus! Ja kui peaks tulema, et kuulen murukamara all maa müdisevat Teie võitlustest, ei ma siis püsi müllä all, vaid „mu hall habemetutt keeritab teie keskel“... Veel häüapõhjast virgutab ta noori edasipüüdmisele, sest ta usub, et noored tänuvõla oma juhile tasuvad üksmeelse tööga isamaa häaks. Leidkem siis jõudu võidelda vaenu ja pahede vastu, suundugem kõigele hääle, ausale, kaunile! Nii ainult väärime meie kogumaa parima poja A. Kitzbergi talenti ja armastust.

L.

Õnnitelu.

*Vastsel aastal vaikist merd
mul sõudlemiseks sooviti. —*

*Kuid huvi millini võiks olla sõuda
kui kindlasti võib randa jõuda,
kui meri vaikne, hääbund lained: viivuti
vaid üle vee käib nõrkend virre-kurd?*

*Las sõuda korjused tol surnud merel
vaiksel, igaval. Ma vajan tormi,
ulgumere tuuli: Sen elu näen!*

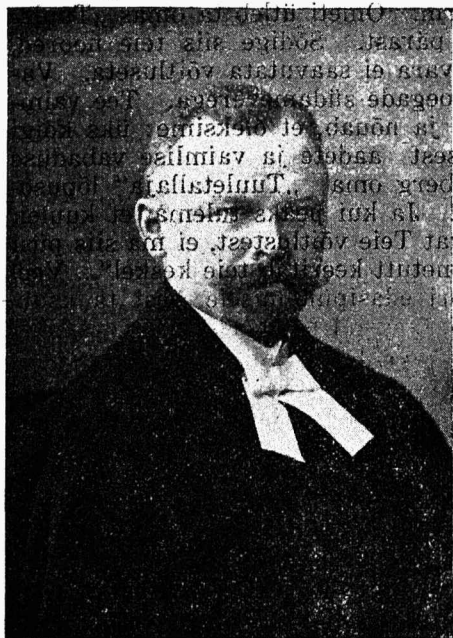
*Sest ilus on kui julgelt oman käen
võid marun hoida tüüri,
ka pehkind luubi kerel.*

*Ma tahaks kõiki veenda sellen mõtten,
et hukkuda on ülihurmav,*

*kui suistvad vood sind katavad;
ja luubi tükke, — kui koduranda pelgavad nad
saab hõõts' ma laine. Ta serval kriiskav
merilind vast peatub tõtten.*

M. KILLASOO.

Avinurme koguduse algupäevilt

M. Nurm,
Avinurme koguduse esimene õpetaja.

Inimene ei ela üksipäi-
mis, leiyast, vaid igast ühest
sonast, mis Jumala suust
tuleb. See põhimõte elas
kord Avinurme rahva hinge-
ges, ja ei annud rahu, ku-
ni ta seda teostama võis
hakata. Vilja põllud Avi-
nurmes pole mitte kõige
paremad, osalt koguni ker-
ged liiva künkad, osalt ma-
dalad soopõhjaga maad,
mis ainult hoolsa hariduse
ja vaevarikka töö tõttu
vaevalt igapäevast leiba
annavad. On palju pere-
sid, kus omalt põllult saa-
dud leiba vaevalt pooleks
aastaks jätkub ja käsitöö-
ga lisa juure muretseda
tuleb. Ei saa siis leiba
poolest Avinurme mitte
rikkaks maakohaks nime-
täda. Aga inimene ei ela
mitte üksi leivast.

Seda teadis Avinurme rahvas väga hästi. Sellepärast hakati agarasti allikaid otsima, mis inimese seespidiist elu rahuldavad, ja nimelt Jumala sõna allikaid. Need seisid aga rahvast kaunis kaugel. Tuli kümneid verste halvadel teedel sõita ehk jala rännata, enne kui ligema kiriku juure, kas Torma ehk Lohusuu jõuti. Ei ole siis sugugi imeks panna, kui rahva seas nõudmised ikka tungivamaks läksid, oma keskel Jumala sõna allikat avada, kust elu leiba kergema vaevaga kätte saada võiks.

Rahvajuhid, lihtsad talutaadid, asusid teele selleaegse kiriku ülemuse poole, palvekirjad pihus, et neile lubataks kirikut ehitama hakata. Arusaadav, et ülemuse poolt neile kohe küsimusega esineti: kas teil on selleks jõudu? Mis pidid nad selle peale vastama? Nad olid tulnud tühja kätega, niisama tühjad olid taskud. Kirikuehitamine nõuab aga väga suurt kulu, ja peale selle ei paku ju kiriku hoone, kui niisugune, isenesest veel midagi, mis hinge toiduks kõlbaks. Oli tarvis sam-

musid astuda ja korraldusi teha, et Avinurme võiks elama asuda Jumala sõna kuulutaja, kes ühtlasi koguduse vaimulikuks juhiks oleks, ja asjaajamise koguduse ja kiriku ülesehitamise kallal oma peale võtaks. Tuli enne palju takistusi ära võita, kui nii kaugele saadi. Selleaegne riigi valitsus ei olnud Evang. Lutheruse usu kirikule sugugi vastutulelik, vaid sealt sooviti ennem ta kadumist, kui kasvamist. Kõigist takistustest ja vastuseisimistest hoolimata jõuti ometi viimaks nii kaugele, et Avinurme kroonu mõisa maast väike siiluke kruusa augu kaldalt, peaaegu kõlbmata maa, välja lõigati, mille peale õpetaja maja ja palvemaja ehitada lubati. Selle üle oli rahva rõõm suur. Vist kuskil ilmas pole niisuguse vaimustusega tööle hakatud, kui Avinurme õpetaja maja ehitamise kallal. Peagi kerkisid seinad üles ja jõudsid katuse alla. Ühine meeleolu ja vaimustus aitasid rohkem, kui rahaline jõud. Seda pani ka kiriku ülemus tähele. Kohe saadeti (1903. aasta algul) Tartu praostkonna asetäitja õpetaja Avinurme, kes Avinurme mõisa rentniku juure elama asus, ja sealt koguduse elu hakas juhtima. Oli tarvis veel palju tööd teha. Kui 1904. aasta sügisel õpetaja maja pühitseti, seisis platsi peal, kus praegu ilus kirik seisab, koguduse poolt kokku veetud kivihunnik, mille peale vaadates tahtmata küsimine keele peale tuli: millal kerkivad need kivid kauniks kirikuks? Kas-sas mitte kopikut raha, välist abi ei kuskilt loota. Rahvas elab nii ütelda pihust suhu. Kapitalistisid, kelle poole võiks pöörata, — oma keskel mitte ühte. Inimlikult mõeldes oleks ütleva pidanud: „neid kiva katab küll enne paks sammal, enne kui neist kirik võiks saada. Aga vaata imet! Kivid hakasid varsi liikuma. Neid panid liikuma nende käed, kelle elu põhimõteks oli: „inimene ei ela mitte üksipäinis leivast, vaid igast ühest sõnast, mis Jumala suust tuleb“. Elusõna, mis südamesse tungis, pani käed liikuma, ja kivid veeresid silmanähtavalt kauniks kirikuks, Jumala kojaks, mille õuesid inimeste hinged ihaldasid. Kolme aasta jooksul oli töö tehtud, mille väärtust praeguse aja raha kursi järele umbes kümne miljoni Eesti marga peale hinnata võib.

Aga mitte üksi kirikliku elu keskkoha loomist ei peetud silmas, vaid ka seltskondliku elu koondamist. Selleks asutati tuletõrjajate selts ja ehitati üles kaunis suur seltsimaja. Ka siin asusid tööle need samad isikud, kelle hoole all kiriklike hoonete ehitus seisis, ja nende töö ja hool kandis vilja. Loodi kodu, kus mõnus oli viibida ja meelelahutuse palasid maitseda. Ei tunnud keegi tööraseks, ega kaebanud keegi, et tal töö ülejõu oleks olnud, vaid kättesaadud eesmärk laskis kõik raskused unustada.

Kes olid need inimesed, kes seda suutsid ära teha? Ma ei nimeta siin meelega mitte ühtki nime. Vanemad neist on juba mulda varisenud, nooremad neist on ka juba vanaks saanud, ja mõtlevad heameelega selle aja peale tagasi, mil nad ühes vanematega kaasa töötada võisid ja oma noore ea vaimustuses ühtegi ohvrit ei kartnud.

Aastad on ajamerde vajunud, uus noorsugu on üles kasvanud ja otsib uusi elueesmärke ja teid, mille peal oma nooruse- „jõudu teie tööle! Seadke kõrged eesmärgid üles, ja püüdke „jõudu teie tööle! Seadse kõrged eesmärgid üles, ja püüdke neid ühises meeles ja nooruse vaimustuses kätte saada ja teie saate nägema, et teie vaev asjata pole olnud! *M. Nurm.*

Ühistegevus Avinurmes.

Jaän Roosenthal.

Pilku heites Avinurme ühestegelisele elule, võib tähendada, et ühistegevus siin edukalt on arenenud. Ühistegeliste

ÜENÜ Laekannu osak. juh. tegelasi.

Vasakult all: Aug. Lepp, laekur; Artur Laurisson, esimees; Richard Leben, põllumajandusharu juhataja.

Ülal: Aug. Ambos, osak. peasekretär; Lisette Pukk, naisharu juhataja; Vold. Ambos, õpperingide organiseerija ja juhataja.

Õnnelik on inimene, kelle elus vahelduvad töö ja rõõm; õnnelikum aga see, kellele töö pakub suurimat rõõmu.

asutuste ja ettevõtete arvu poolest võib meie metsavald, võrreldes nii mõnegi teise vallaga, esirinnas seista. Siin tegutsevad ühistegeline tulekahju kordadel vastastikku abiandmise selts, ühispank, kolm piimaühisust (kaks neist ehitasid juba auru-meiereid, mis umbes viis miljoni marka kumbki maksuma laksid) kaks tarvitajate ühisust, mitmed masina või n. n. rehepeksühisused ja siis veel muud vähemad ühisused ja ettevõtted, osalt registreerimata põhikirjadega.

Ühistegevust tuntü Avinurmes juba moodunud aastasaja keskel. Toileaegsed ühistegelised asutused, n. n. ehituse seltsid (neid oli vallas mitu) on kahjuks vist kõik ammu tegevuse lõpetanud. Neist ei ole enam midagi kuulda. Kuigi neil seltsidel puudusid põhikirjad ja administratsioon, töötasid nad siiski edukalt. Ehituse seltsidel oli eesmärgiks oma liigetele uute hoonete ehitamisel vastastikku abi anda, rahas ja natuuras. Iga liige oli kohustatud teatud hulga ehitusplanke metsast kohale vedama, katuse jaoks öled andma ja ehituskuludest, kas igakordsel kokkuleppel, või enne kindlaks määratud summakese raha maksuma. Liikmeid oli igas seltsis harilikult 12—15. Mõnes seltsis tasuti rahaline osa tööga; töötati seinte raiumise juures teatud arv päevi ja tehti hoonele ühiselt katuse peale. Ehitajale pakkusid need seltsid mõjuvat toetust ja andsid kehvalegi võimaluse uue maja ehitada. Kas poleks tarvilik ka müüd sarnaseid ehitusseltse ellukutsuda? Vajadust selle järgi igatahes oleks. Selts peaks aga organiseeritama ajanõuete kohaselt ja töötama laiemas tegevuspiirkonnaga, kas või üle terve valla. (Kas ei võiks seda küsimust kaalumisele võtta vastastikku tule vastu kinnitusseltsi üldkoosolekul, mil parim võimalus laiemaulatuslist seltskonda koos näha?)

Praegu Avinurmes tegutsevate ühistegeliste asutuste hulgast on kõige vanem „Tulekahju kordadel vastastikku-abiandmise selts“. See selts on seni ajanõuetele mitte-vastava põhikirja alusel tegutsenud ja selletõttu raskeis oludes töötanud. Seltsil pole põhi-tagavara ega osakapitali. Tuleõnnetuste kordadel võetakse kahjutasusummad seltsi liigetele kokku, mis palju aega ja vaeva nõuab ja mille all tuleõnnetusest tabatu igakord kannatab. Riisikuid edasikinnitada ega vahetada ei saastest kindlad preemiamaksud puuduvad. Selle tõttu ei ole ka mõtetki valla ühiseid hooned ja üldse kallimaid ehitusi selles seltsis kinnitada.

Rõõmustaval viisil on viimasel ajal selts hakanud edukust näitama. Vaatamata, et paljud seltsiliikmed uuendusest midagi teada ei taha ja vana korda eelistavad, on otsustatud uus ajakohane põhikiri tarvitusele võtta, mille läbi seltsi asjaajamine lihtsustuks, kahjutasu väljamaksmine kergemaks ja

kiiremaks muutuks ja ühtlasi ka võimalus, avaneks, riisikuid edasikinnitada. Selle kavatsuse kordaminekuks head mõtte ja edu!

Teine liik ühistegelitest ettevõttest — tarvitajate ühised — kiratsevad alatasa rahapuuduses. Vanemal meist, Avinurme t. üh. „Abil“, on suurte jõupingutustega korda läinud omale maja soetada, mille tõttu ka kindlam põhi jalge all, kui femä nooremal vennal, Adraku tarvitajate Ühisusel, kes hiljuti isegi oma tegevuse pidi katkestama. Tarvitajate ühiste suhtes peab tähendama, et sin puudub veel rahva arusaamine ühise tegevuse tähtsusest ja tegelaste vilumus, mis eriti ilmsiks tuli Adraku tarvitajate ühiseuse teotsemisel. Sellest aga lähemalt järgmises numbris.

ÜENÜ Venevere osakond.

Venevere eraldus Paasvere vallast peale Eesti iseseisvust. Seltsielu oli Veneveres soikus, kuigi seal mõningaid katseid ja organiseerimistöid teha püüti. Tegutses ainult tuletorje selts. Möödunud oktoobrikuul asutati Veneverre Ü.E.N.Ü osakond, mis tõutub elujõulisemaks ühinguks kujuneda lõuna Viirumaal. Paari kuu jooksul on liikmete arv tõusnud üle 100. Töötab 70 liikmeline laulukoor hra Weltbach'i juhatusel ja mõne nädali eest asutatud puhkpillide orkester hra Treilmani juhatusel. Peetakse populaar-teaduslikke loenguid 2-3 kord nädalas, millest osavõtt väga elav.

Rõomustavaks nähtuseks on, et Veneveres kõik vanemad tegelased, nagu vallavanem, vallasekretär, kõik õpetajad j. n. e.

Laekannu end. laulu- ja mänguseltskond (ülesvõtte teht. 20 a. tagasi).
Esireas vasakult teine: Joosep Niinepuu, praegu karskus „Edu“ esimees;
kolmas: Aug. Tooming, seltskonnategelane, rahva raamatk. s. asut.
mõtte algataja;
neljas: Heinrich Mann †, — algkooli end. juhataja;
viies: Joosep Lepp, †, — parim näitleja.

noorsoolaste tööst aktiivselt osa võtavad, kõigiti kaasa aitavad ja ei loobi mitte kaikkaid noorsoolaste edukalt veereva vankri kodaratesse, nagu see mõnel pool vanade tegelaste poolt on sünninud.

Venevere senine hoogne edurikas töö on eeskujulik. Kui samas tempos edasi läheb, siis võib Venevere varstigi võistelda oma naabri — kultuurilisema maanurga Tudulinnaaga.

Olge tervitet Venevere noorsoolased!

J.

Mõnda kodust.

Kodu on koht, kus inimene viib suurema osa omast elust — on koht kus saab ja õpib esimesed teadmised, esimesed kogemused. Ta on ka koht, kus vajutatakse kasvavasse, arenevasse hinge esimene pitsat, kus määratakse selle arenemissuun. Ühe sõnaga — kodu loob inimese kõiges tema olemises. Kodust oleneb, kas kasvab häädus või juurdub tigheidus hinge. Ometi aga jäetakse see inimelu kaunim keskpunkt sageli hooletusse. Hoitakse korras asju, millega liigutakse väljaspool kodu — rahva hulgas, aga kodu valitseb korratud ja inetus.

Jah! aga kelle kohus on siis hoolitseda kodu eest? Kahtlemata kõigi, aga kõigi suurem kodukaunistaja on ikkagi naine. Naise pitsatit kannab kodu, tema vaimu ja hinge omadused peegelduvad seal. On naise hing päikesepaisteline, on seda ka tema kodu. Ja kodu peab olema rõõmus, rahustav, hinge ülen-däv ning ka mõnus. Ei mitte suured saalid, kõrged laed ega toredad mööblid ainuüksi ole need, mis kodu teevad kauniks, mõnusaks, vaid ka kõige väiksem talu tare, kõige lihtsam onn võib olla kodune ja kaunis, kui ta eest korralikult hoolitsetakse. Ei olegi rohkem tarvis, kui seepi ja vett—juba need teevad imet. Tarvis vaid hääd tahet ja maitset! Naine, kes küllalt arenenud, kelle hing pole surnud ega vaim nürinenud, ei kannata oma ümbruses ebameeldivusi ja korratust.

Ei saagi nõuda, et talumajas kõik nii peaks olema, kui seal, kus kõnnivad lakk-kinges jalad, aga ometi: puhtus peab valitsema! Ei ole ju raske tolmunud keisripilt seinalt kõrvaldada ja ei pruugi ju sugugi hobuseriistu ja kirikuriideid kõrva seinale riputada. Palju võiks siin parandada töökas ja maitserikas naine. Kuid see'p see häda ongi, et meil leidub veel naisi, kes tunnevad, mitte selleks ilma sündinud olevat, et tööd teha, ja kes oma otsekohesest eluülesandest teadagi ei taha. Oli ju mõni aeg tagasi, on osalt ka praegugi veel, moes tütreid linna n. ö. „nimnaasiumidesse“ saata, et „kergemat elu“ saavutada.

Tagasi tulles on muidugi „preili“ valmis ja tööga ning maja-
pidamisega pole tal asja. Ema vana ja vilets, käed rakkus ras-
kest tööst, peab varahommikust hilja õhtuni jooksma siia sinna,
kas või uppudes töösse. Tütar aga end segada ei lase, pole ju
töö enam tema asi. Emal tuleb tihti veel tütrele kohvigi süügi
viia. Temale olevat see ka lubatud, sest ta on ju koolitud. Aga
kui küsida: mis ta siis oskab? Küll vist hästi küüsi ravitseda
ja juukseid kähardada. Jahukoti juure sureb aga nälga — lei-
ba teha ei oska. Arusaadav, et sarnasest „preilist“ koduloojat
ja kaunistajat ei saa.

Viimasel ajal on asi küll rõõmustavalt teise suuna võtnud.
Juhitakse enam tähelepanu kutsekoolidele, kust välja tulles ini-
mene ometi midagi oskab, kui ta teha tahab. Kodu vajab just
töökaid käsi, ergast, leidlikku meelt ja tundelist hinge. Naine,
kel need omadused, võib kodu muuta paradiisiks. Õieti ongi
naine ja kodu kaks lahutamatu mõistet. Üks nendest ei ole täi-
elik teiseta. Ei täida kodu oma ülesannet, kui seal puudub
naise valvaja silm, ta hoolas käsi. Ei suuda ka naised omale
abielus õnne kindlustada seaduseandlisel teel, nagu seda viima-
sel ajal propageeritakse, sest paragrahvi põhjal meest kõrtsist
eemale hoida on raske. Oskab naine aga kodu luua, mis koda-
kondsetele rahuldust pakub, siis võib ta end seal vabana ja va-
litsejana tunda. Ta ei pruugi sugugi advokadiks hakata, et siis
end maksma panna.

Ei suudeta tõsta kultuuri, ega kasvatada teguvõimsaid
inimesi korraliku koduta. Nagu ülal öeldud, kannab igaüks
eneses kodu pitsatit, mis paratamatult määrab hinge ja vaimu
omadused. Seepärast on igäihe, eriti aga naise kohus: luua
kodu, kus ta ise ja ka teised võiksid õnne leida, ja kus võiks
kasvada inimesed, kellel tundeid, hinge ja tahtet. —r—

Avinurme elu ajakirjanduse val- gustusel.

Avaldame mõned väljavõtted Avinurme kohta ajakirjan-
duses ilmunud sõnumeist:

Ajalehes „Maa“ 1926. a. nr. 1. kirjutatakse pealkirjaga
„Avinurme-puunõude kodumaa. Jooni ärksamast maanurgast“
järgmist: „Metsanurga vald Avinurme Tartumaal oli kuulus
oma puunõudega. Põllumajanduse peale pandi seal ennemine
vähe rõhku. Üldharidusliselt seisis aga naabrivaldadest ees.
See tuli muidugi sellest, et seal juba paarkümmend aastat kõik
viis algkooli 4-aastase õpekursusega kahe koolmeistriga tööta-
sid.

Avinurme elanikkude edasipüüdmise tahejõudu iseloomustab asjaolu, et nad mõne aasta jooksul ühisel jõul suutsid ülesehitada toreدا õpetajamaja, kiriku, seltsimaja ja väga suure vallimaja". Edasi kirjutatakse samas artiklis põllumajanduse edusammest, seltsielust ja lõpuks haridusepäevast ja sellele vastuvõetud otsustest. Kahjuks ei ole need otsused: nagu kohaliste seltside liidu ja segatüübilise kutsekooli asutamine veel teostamist leidnud.

"Postimehes" 1927. a. nr. 254 puudutatakse Avinurme elanikkude vahusamat külge joomahullustusest ja sellega ühenduses

Esimesi ülesvõtteid ÜENU Laekannu noorsoolasist.

olevatest pahedest. Sõnumi kirjutaja leiab, et liig suur alkoholi tarvitamine olla tingitud halvast eeskujust.

"Virulane" 1927. a. nr. 100 pühendab Avinurmele pikema artikli pealkirja all: "Viru ja Tartumaa piirilt". Sellest väljaõtteid:

Hariduse poolest ei või avinurmlane kiidelda. Kirjaoskamatuid pole vast sugugi, kuid keskkooli lõpetanud võib siiski näppude peale kogu vallas ära lugeda. Süüdi pole selles avinurmlane. Hariduse tähtsusest saadakse aru, kuid keskkoolide kaugus on takistuseks Avinurme hariduse edenemisele. Siin võiks suuremas üldl Tartumaa vallaletuses

peale veeretada, kes on jätnud kogu Põhja-Tartumaa ilma keskkoolita. Ja samal ajal, kui Viru maavalitsus oma lõunapoolsesse soppi ehitab kiviteid ja moodsaid sildu, jätab Tartu maavalitsus Avinurme hoopis unustusse.

Seltsi elu on hoogu võtmas. Pea igas suuremas külas on ikka mingisugune selts, kuid eriti aktiivsust pole nendest ükski näidanud peale Laekahnu „Ü. E. N. Ü.“ (Nähtavasti oli artikli kirjutajale teadmata hra J. Paljaku juhatusel töötava Vahti „Metsakaja“ ja veel mõne teise seltsi edurikas töö).

Avinurme keele murre on isegi Dr. Vesket huvitanud. Kord suvel tulnud ta Avinurme. Et parajasti vallavalitsuse päev, olnud rahvast ka rohkesti vallamaja juures. Dr. Veske istunud vallamaja juurde pärnade alla maha, rahvas olnud ümber ja ajanud juttu, kuna Veske keelemurdest ülestähendusis teinud. Ja kui teie Avinurme murrakust tüübilist näidet tahate saada, siis vastab avinurmlane: „Üle õja, õkaspuu õtsas õli õrav ja sei õkkaid“. Ehk jälle „Eile õstin ja õksendasin, täna õstaks aga ei õle“. Seda öeldakse muidugi peale liikva joomist.

Avinurme on edenenud palju. Kui võrrelda praegust elu ja liikumist 1920. aastasega, siis selgub missuguse pika sammu avinurmlased meie iseseisvuse ajal astunud on. R. H“.

Algavale aastale.

Aastad vahelduvad, elu sammub edasi. Iga aasta algul tähtsavad mõnedki soovid südames eeltuleva aja kohta.

Meie eriliseks sooviks uuel aastal peale muude kavatsuste peaks olema: „Oma tuba — oma luba“. See mõte on avaldatud meie läheduses — Torma kiriku juures sündinud vanema kirjaniku Jakob Pärna samanimelises teoses, mille kirjanik pühendanud oma rahvale mitte ainult lugemiseks, vaid ka teostamiseks.

On paljugi meil hõljunud õhus mõtteid — millal ja kuidas saaksid noorsoolased oma tare, kus igal ajal ja alal lõkkele löönud soovide kohaselt teetseda ja end kodus tunda. Kuigi praegused üüriruumid armsaks ja koduseks on kujunenud ja määjaisad vastutulelikud on olnud, ei või ju ette teada, kas mõned uued võimalikud peremehed seda enam on ning ühel ilusal päeval, kui meie ei ole vakka, annab põlvega takka.

Oma tare — rahvamaja ehitamine ei ole kerge. Seda kavatsust tuleb üpris kaalutult võtta ja siin peaksid kõik kaasa aitama nii noor kui väna, kes rahvamaja tähtsusest aru saada tahavad. Kui rahval osagi seda tahet ja hoogu jätkuks, mis omal ajal lugupeetud õpetaja hra Nurme lahkkel kaasabil kiriku ja teiste avalikkude hoonete ehitamisel avaldus, siis võiks sellest raskest küsimusest kergesti üle saada. Ainult tahet, arusaamist ja tööd. Ü. E. N. Ü. osakondadest ehitas Käosalu osa-

kond omale ilusa rahvamaja ja ka meie Vadi „Metsakaja“ ehitas hoone, vajaliste ruumidega, mida täie õigusega rahvamajaks nimetada võib. Ometi on Laekandu hädalisemalt avaliku hoonet vaja kui Vadil oli. Praegune 20. aasta eest ehitatud koolimaja suudab vaevalt kooli nõudeid rahuldada. Kui lähemal ajal 6-aastane koolisundus maksma pannakse, tuleb ka kooli jaoks ruumide juureehitamisele asuda. Ehitatava rahvamaja ruume võiks aga siis ka kool kasutada (võimlemissaal, käsitööruum j. t.) ja sellepärast peaksid ka vallaisad ehitusele jõudu mööda kaasa aitama. Muidugi on võimata lühikese ajaga ehituskavatsusi teostada, see võib sündida järk järgult mõne aasta jooksul.

Olgu siis algav aasta eeltööde alguseks. Loomes ühise kodu, kus kõik, nii noor kui vana, võiksid end kodus tunda ja vaimukosutust leida!

Teadaandeid.

1) Arusaamatuse ärahoidmiseks teatame, et muistselt linnamäelt „Ummumäelt“ kruusa võtmine pole mitte meie organisatsiooni algatusel keelatud, vaid see keeld on muinasvarade kaitseseaduse korras üleriikliselt maksma pandud juba 1926. a. kevadel. Kaitse alla võetud kinnismuinasvaru on arvult ligi 2000. Neist on Avinurme piirkonnas kolm: „Ummumägi“ — Raja küla lähedal riigi metsas, muistne pelgupaik n. n. „Kukulinn“ Maetsma küla all metsas ja neli kääbast n. n. „Rootsi kääpad“ Vadi ja Lohusuu küllade vahel maantee ääres riigi metsas. Iga kodaniku kohus on muinsuste alalhoidmisele kaasa aidata. Sellel põhimõttel töötab ka meie organisatsioon.

Umbes aasta peale muinsuste kaitse alla võtmist lubas Haridusministeerium „Ummumäe“ meie korraldusse, et meie selle muistse linnamäe korras ja alahojuks võiksime kaasa aidata.

Kui nüüd ümbruskonna teade korrashojaks kruusa võtmine nimetatud linnamäelt möödapääsemata tarvilik, siis võib vastava asutuse ees selleks palvet avaldada, et juba pooleldi lõhutud linnamägi läbi üritaks ja rahvale kruusa võtmiseks vabaks lubataks.

2) ÜENÜ Laekannu osakonna juhatusel palvel lubas Posti Peavalitsus Laekandu avada avaliku telefoni kõnepunkti. Kõnepunkt avatakse peale telefoni liini kordaseadmist ja mõnede vormiliste küsimuste lahendamist.

Teadaandeid osakonna liikmeile:

1) Kirjanduse ja raamatukogu juhatus teatab, et osak. raamatukogu on avatud igal puhkepäeval ja kesknädalal, lugemislaud — võimalikult igal õhtul ja puhkepäivil.

2) Lauhi, muusika ja näiteharus on: lauluharjutused — igal puhkepäeval ja neljapäeval; keelpillide orkestri ja näiteharjutusajast teatakse erikutsetega.

3) Kodukultuuri ja karskusharudes kavatsetakse pidada järjekorralisi loenguid ja referaate. Rahvatantsude harjutused on puhkepäivil.

4) Naisharul jätkuvad käsitöö ja ilumaalimise kursused ka eeloleval aastal. Jaanuari ja veebruari kuul korraldatakse kodunajapidamise ja kangakudumise kursused.

5) Põllumajandusharul algavad peale uut aastat lühiajalised kursused ja loengud. Lektoriteks on Tartu maavalitsuse ja Akad. Põllumajand. Seltsi eriteadlased.

Kursustele ülesandmisi võetakse vastu osakonna büroos.

Osakonna juhatus.

KUTSE

Eelkoidikul, mil vabaduse ihk meie rahvas võimsalt lõkkele löi süütati märgiks koondumisele tuled. Ööpimeduses loitsid kuldseid tulekeeled ja rahva hinges tõusis vaimustus üksmeelselt võidelda ja võita. Vaimustus viis võidule . . .

Ka meie kodunurmel süütatud tuled tahaksid olla märgiks koondumisele — ühisele loovale tööle. Koondugem Nurmetulede ümber. Toetage kaastöö ja levitamiseega.

Ühiselt jõuame eesmärgini.

„Nurmetuled“.

J. ANSIPI

Riidevärvimise, vanutuse, käärimise pressimise, villaketramise ja kraasimise tööstus

Avinurmes.

Tööd tehtakse kiirelt ja korralikult. Hinnad võistlemata odavad, kes ei usu, see proovigu.

Vastuvõtmise kohad:

Rakveres	—	Majanduse	Ühisus
Laekveres	—	kaupmees	V. Rauss
Jõhvis	—	„	Brück
Sadala	—	„	Daavel
Mustvees	—	„	H. Martinson
Oonurmes	—	„	O. Oja
Tudulinna	—	„	Pikoff
lisakus	—	„	J. Uustalu

Aadress: J. Ansip, Avinurmes. Telefon 6.

Hind 25 marka.

Kaaskodanikud!

Kokkuhoidmine ja sissetulekute suurendamine on praegusel elukalliduse ajal iga isiku tähtsam ülesanne. Ei ole sellest veel küllalt, kui vaevaga kogutud margad kantakse taskus või hoitakse kapi nurgas, suka sääres, vilja salves, katuse vahel või ahju all. Need paigad on kõik kardetavad ning kahtlased hoiukohad, ja raha võib mitmesugusel viisil kaduma minna ja hukkuda, kuna juurdekasvust ei saa juttugi olla.

Raha hoidmiseks
pakub teile soodsat abi

Avinurme Ühispank

Pank võtab raha hoiule jooksva arvel ja mitmesuguste tähtaegade peale, makstes ajakohast protsenti.

K o d a n i k u d !

Teie aitate sellega iseennast, kui kõik omad vabad summad, olgu ka ainult mõni sada marka **Avinurme Ühispanka** hoiule viite. Raha on seal kindlas kohas ja kasvab ajajooksul juure.

Avinurme Ühispank

annab laenusid vekslite kindlustusel ja käemeeste vastutusel.

Võtab mitmesuguste dokumentide järele raha sissenõudmisi oma peale.

Võtab raha edasisaatmiseks igasse kodumaa linna ja kohta, kus ühistegelised rahaasutused olemas

Panga kassa on avatud

igal teisipäeval ja reedel kella 10—3. Vähemaid operatsioone toimetatakse igapäev. Kindel vastutus.

**Avinurme Ühispanka
jubatus.**